

ULUSLARARASI HUKUKTA DENİZ HAYDUTLUĞU VE BM GÜVENLİK KONSEYİ'NİN ETKİNLİĞİ

Piracy In International Law And Effectiveness Of The Un Security Council

Dr. Öğr. Üyesi. Cansu ATILGAN PAZVANTOĞLU¹

Reference: Pazvantoğlu Atılgan, C. (2020). "Uluslararası Hukukta Deniz Haydutluğu ve BM Güvenlik Konseyi'nin Etkinliği", *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, Vol:6, Issue:15; pp:77-86.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, uluslararası hukuk açısından deniz haydutluğu kavramını Somali özelinde BM Güvenlik Konseyi kararları çerçevesinde değerlendirmek ve bu kapsamda BM Güvenlik Konseyi'nin etkinliğini sorgulamaktır. Uluslararası hukukta deniz haydutluğuna ilişkin düzenlemeler irdelenerek, bölgede deniz haydutluğuna sebep olan etkenlere ve deniz haydutluğu ile mücadelede alınan uluslararası önlemlere yer verilmiştir. Bu örnek olay Konsey'in etkinliği açısından olumlu değerlendirilmiştir. Bu olumlu değerlendirmenin nedenleri deniz haydutluğunun tarihsel süreçte uluslararası toplumun görüş birliğine vardığı suçlardan biri olması, devletlerin yargı yetkileri ve haydutluğa maruz kalan devletin rızası dikkate alınarak çözümlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Deniz Haydutluğu, Somali, BM Güvenlik Konseyi, Uluslararası Hukuk

ABSTRACT

The aim of this study is to assess the concept of piracy in terms of international law within UN Security Council resolutions and Somalia case to analyse the effectiveness of UN Security Council in this context. The regulations on piracy in international law are mentioned, the factors that cause piracy in the region and international measures taken in this process are included. In Somalia case, UN Security Council resolutions have been regarded as favorable. Piracy that the international community has reached a consensus on, state jurisdiction and consent of state that subject to piracy have been taken into consideration to analyse this assessment.

Key words: Piracy, Somalia, UN Security Council, International Law

1. GİRİŞ

Köken bilimsel olarak , 'silahlı soygun yapan, yol kesen kimse' anlamına gelen haydut kelimesi dilimize Arapça'dan girmiştir, İtalyanca'dan (corsaro) dilimize girmiş olan korsan kelimesi ise, 'düşman veya kendi ulusunun gemilerine saldıran deniz haydudu, deniz hırsız' olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020). Piracy, buccaneer, corsair gibi kelimelerin İngilizce'den Türkçe'ye çevirilerinde deniz haydutluğu ve korsanlık kelimelerinin birbirinin yerine kullanılması anlam karmaşasını da beraberinde getirmektedir. Literatürde, Türkçe anlamlarından farklı olarak, açık denizlerde deniz korsanlığı (privateering); hükümet izniyle düşman gemilerine saldırma ve el koyma şeklinde tarif edilmektedir (Pazarcı, 1994, s. 47).

Korsanların bir bayrak altında, belirli bir birliğe veya otoriteye bağlı olarak eylemde bulunduğu, arkalarında bir devletin olduğu ve onun hoşgörüsü ile başka devletlere açık denizde haksız kazanç sağlayan eylemlerde bulunduğu belirtilmektedir. Deniz haydutluğu ise düzenli bir siyasi yapılanması olmayan, bir bayrak ya da otoriteden güç almayan, yerel, küçük çaplı gruplar olarak nitelendirilmektedir (Ece, 2009). Uluslararası hukukta ve iç hukukumuzda "deniz haydutluğu" ile "korsanlık" ayrı eylemleri oluşturmaktadır. "Korsanlık" bir devletin yetkilendirmesi sonucu ganimet almasına da izin verilen haydutların yaptığı eylem olarak tanımlanmaktadır "Deniz haydutluğu" ise kişisel amaçlıdır. Daha sonra değinilecek olan, Güvenlik Konseyi kararlarında sadece ve sadece "deniz haydutluğu" terimleri kullanılmıştır. Korsanlık günümüzde ortadan kalkmıştır. Kişiler eğer bir devlet adına silahlı eylemde bulunurlarsa, o bir uluslararası saldırı olarak nitelendirilmektedir (Pazarcı, 2009). Sonuç olarak, bu bilgiler ışığında, sonraki bölümlerde de ifade edileceği üzere Somali'deki olaylar deniz haydutluğu olarak nitelendirilmektedir.

2. ULUSLARARASI HUKUKTA DENİZ HAYDUTLUĞU VE SOMALİ ÖRNEĞİ

Bu konuda temel oluşturması açısından uluslararası deniz hukuku antlaşmalarında bu eylemin nasıl tanımlandığına değinmek yararlı olacaktır.

1958 tarihli Açık Denizler Konvansiyonu'nun 15. maddesinde, deniz haydutluğu eylemi; “*Özel bir gemi veya uçağın mürettebatı veya yolcuları tarafından, şahsi çıkar sağlamak için:*

- a. *Açık denizdeki diğer bir gemi veya uçağa veya gemi veya uçağın içinde bulunan kişi veya mallara karşı;*
- b. *Herhangi bir devletin yetkisi dışındaki bir yerde bulunan bir uçak ve mallara karşı işlenen, hukuka aykırı herhangi bir şiddet, durdurma veya yağma eylemi;*
1. *Bir gemi veya uçağın deniz haydutu sayılmasını gerektirecek olguları bildiği halde bu gemi veya uçağın hareketlerine isteyerek ortaklık etmek;*
2. *Bu maddenin 1 ve 2'inci fıkralarında tanımlanmış olan eylemleri isteklendirmek ve isteyerek kolaylaştırmak yolunda yapılan herhangi bir eylem”* olarak tanımlanmaktadır (United Nations, 1958).

1982 tarihli Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin birçok hükmü 1958 tarihli sözleşmeyle aynı içeriktedir. Söz konusu sözleşmenin 101.maddesinde de bu tanım aynı içerikle yer almaktadır (United Nations, 1982).

Uluslararası hukuka göre her devlet deniz haydutluğu yapan bir gemiyi açık denizde ya da hiçbir devletin yetkisi altında bulunmayan bir yerde olup olmadığına bakılmaksızın alıkoyma hakkına sahiptir. Deniz haydutluğu eyleminde bulunan kişiler de ulusal kimlikleri ya da suçu işledikleri yer dikkate alınmadan kovuşturmaya tabi tutulmaktadır. Bununla birlikte 1958 tarihli sözleşmede md. 19; 1982 tarihli sözleşmede ise md.105'te her devlete, deniz haydutluğu yapan bir gemi veya uçağı ve böyle bir eylem ile ele geçirilmiş olup da deniz haydutlarının kontrolünde bulunan bir gemiyi zorla tutmak, içindeki kişileri tutuklamak ve gemide bulunan mallara el koymak yetkisi tanınmıştır. Bu gibi durumlarda, verilecek olan cezanın belirlenmesi konusundaki yetki ve iyi niyetli üçüncü kişilerin hakları saklı olmak üzere, gemi, uçak veya mallarla ilgili işlemlerin yapılması yetkisi, zorla tutan devletin mahkemelerine bırakılmaktadır (United Nations, 1982). Bununla birlikte deniz haydutluğu konusunda, gemilere karşı saldırı eylemini gerçekleştiren suçluların cezasız kalmayacaklarından emin olmak için devletlere bir takım zorunluluklar yüklenmelidir. Çünkü yerel mevzuatlar deniz haydutluğu ya da denizde silahlı soygunlar konusunda nitelikli görünmemektedir (Jesus, 2003, s. 400). Bu konuda sözleşme 100.maddede deniz haydutluğunun önlenmesi konusunda işbirliğinde bulunma yükümlülüğünü düzenlemiştir (United Nations, 1982). Geçmişten günümüze bu konuda pek çok bölgede, hukuki uygulamaların yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu durumun iyileştirilmesi için yapılması gerekenler arasında öncelikle her bölgede eşgüdümlü bilgi paylaşımı yapan merkezler kurulması gerektiği, bu ihtiyacın deniz haydutluğunun terminolojisine rağmen karada konumlanan bir suç olmasından kaynaklandığı, ikinci olarak da her bir deniz haydutluğu saldırısının derinlemesine soruşturulması gerektiği belirtilmektedir (Ellen, 1986, s. 229). Dolayısıyla iç hukuk düzenlemeleri de uluslararası hukuku destekler nitelikte olmalıdır.

Kıyı devleti, ülkesini oluşturan karasuları üzerinde uluslararası hukukun zararsız geçiş hakkı ile ilgili olarak kabul ettiği kuralları dışında, bütün egemenlik haklarını kullanma yetkisine sahiptir. Bu devletin ülkesel egemenliği ilkesinin doğal sonucudur (Pazarıcı, 2005, s. 328). Deniz haydutluğu açık denizlerle sınırlanmış olsa da bu durum karasularındaki deniz haydutluğu eylemlerini meşru kılmamaktadır ve devletler diğer devletlerle önleme konusunda işbirliği yapabilecektir (Çaycı, 2009a). Münhasır ekonomik bölge ve bitişik bölgeler, deniz haydutluğu kapsamında açık deniz statüsünde kabul edilmektedir. Deniz haydutluğu, sadece açık denizlerde yapılan eylemlere yönelik olduğundan Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) tarafından 922(22) sayılı kararlar bu faaliyetin karasularında yapılan şekli için silahlı soygun tanımı kullanılmaya başlanmıştır. Gemilere karşı silahlı soygun; bir ülkenin yargı yetkisi dâhilindeki bir gemide bulunan mala ya da insanlara karşı herhangi bir alıkoyma, şiddet uygulama, yağmalama ya da haydutluk dışındaki herhangi bir tehdit içeren suçu ifade etmektedir (International Maritime Organization, 2002). BM Güvenlik Konseyi bünyesindeki kararlarda da görüleceği üzere deniz haydutluğu ve silahlı soygun kavramlarının her ikisine birlikte yer verilmektedir.

Somali örneğinde Somali'nin iç hukukunu ilgilendiren karasularında deniz haydutluğu eylemleri gerçekleşmekte ancak Somali yeterli ve etkin bir denetim sağlayamamaktadır. Kararlarda vurgulanacağı üzere Somali geçici hükümeti bu yetersizliğini bildirerek uluslararası toplumdan yardım istemiştir ve sorun Birleşmiş Milletler gündemine taşınmıştır.

1988 Deniz Ulaştırmasına Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi (SUA) gibi belgeler ve bazı devletlerin yaptığı bölgesel ve çift taraflı antlaşma ve düzenlemeler de deniz haydutluğu ile mücadelede önem kazanmaktadır (International Maritime Organization). Somali örneğinde, yasal düzenleme BM Güvenlik Konseyi kararları ile tamamlanmıştır. Devletleri deniz haydutluğu konusunda işbirliğine çağıran kararlarıyla BM Güvenlik Konseyi deniz haydutluğu konusunda öncü davranmaktadır. Bu öncü girişimler Konsey'in uluslararası sorunlardaki etkinliğine de bir örnek oluşturmaktadır.

3. SEBEPLER, ÖNLEMLER VE İŞBİRLİĞİ

Tarihçiler, deniz haydutluğunu karada başlayan ve denizde ortaya çıkan bir suç olarak tanımlamaktadır. Ücra bölgelere yerleşen deniz haydutları, her zaman takipçilerinden kaçabilecekleri, siyasi ve yasal olarak korunmayan bir sığınağa, kendilerine göre güvenli bir bölgeye ihtiyaç duymaktadır. Haydutluk, uygun ortam oluştuğunda işlenen bir suçtur. Bu suç ekonomik sebeplerle, gemi mallarını çalan küçük hırsız çeteleri ya da tüm gemiyi gemi yükü için çalan ve pek çok olayda görüldüğü gibi müdahaleden korunmak için tüm gemi mürettebatını öldüren örgütlü suçlular tarafından işlenebilmektedir (Murphy, 2009). Deniz haydutluğuna uygun ortam sağlayan pek çok etken tanımlanabilir. Bu etkenlerden en önemlisi Somali'nin 1991'den beri başlıca başarısız devletlere örnek oluşturmasıdır. İkinci etken coğrafi özelliklerdir. Somali, 3025 kilometre ile Afrika'daki en uzun kıyı şeritlerinden birine, buna paralel olarak da, dünyadaki en işlek suyollarından (Aden Körfezi ve Hint Okyanusu) birine sahiptir. Bu sular, yüksek stratejik öneme sahiptir. Deniz Haydutluğu, umutsuz yoksulluğun, güvensizliğin, istikrarlı ve etkin bir devlet otoritesinin olmayışının açık bir belirtisidir. Somali'deki pek çok deniz haydutu, milis liderleri tarafından katılımları sağlanan eski yerel balıkçılar, yerel çete üyeleri ve tahminen eski sahil koruma görevlilerinden oluşmaktadır (Strickmann, 2009).

Bölgede bugüne kadar yaşanan saldırıların öncelikli sebepleri olarak, gemilerin; geçişleri ile ilgili bilgileri bölgede görev yapan ilgili merkezlere bildirmemeleri, belirlenen güvenlik koridorunu kullanmamaları, düşük sürat ile seyretmeleri, yeterli seviyede gözcü ile donatılmamaları, aldıkları karşı önlemleri caydırıcılığı sağlayacak şekilde görünmüyor oluşu, deniz haydutlarına karşı yavaş tepki göstermeleri olarak belirlenmiştir (Bağcıoğlu, 2009, s. 30-34). Bu nedenler zincirin birçok halkasından yalnızca bir tanesini oluşturmaktadır. Genel olarak, çeteler halinde eylemlerini gerçekleştiren deniz haydutları, botlar ve silahlarla örgütlenmiştir. Deniz haydutluğuna mali destek sağlayanların ülkenin iç kısımlarında bulunduğu ve doğrudan deniz haydutluğu ile ilgileri olmadığı belirtilmektedir (Gilpin, 2009).

Deniz haydutluğunun tehlikesi ve bu tehlikenin bedeli, gemilerin Aden Körfezi ve Süveyş Kanalı hattında seyirden kaçınmaya ve Ümit Burnu çevresine yönelmeye zorlanmalarıyla ilişkilidir. Bu durum Asya ve Ortadoğu'dan gelen mallar ve petrol fiyatlarına oldukça artan oranda bir ekleme yapacaktır. Yüksek enflasyonist baskıların olduğu bir dönemde, bu tablo ciddi biçimde endişe verici olmaktadır (Middleton, 2008). Deniz haydutluğunun büyük çevre felaketlerine neden olma potansiyeli taşıdığı da bilinmektedir. Kâbus senaryolarından biri, saldırıların ve çarpışmanın ağır yüklü petrol tankeri ile olmasıdır (Chalk, 2009, s. 4). Yaşanılan saldırıların çevresel sorunlara yol açabilecek sonuçlarını öngörmenin zor olmayacağı değerlendirilmektedir. Somali Afrika'dan yayılan uluslar aşırı tehditlerin simgesi (poster child) olmuştur. Deniz haydutları, asırlar önce Hint Okyanusu ve Kızıl deniz suyuollarında gezinen ve on milyonlarca fidye alan atalarından çok daha tehlikeli görülmektedir. Karada, aşırı milisler terör birlikleri ile irtibata geçmektedir. Somali'nin işlevli bir merkezi hükümeti olmayan anarşik bir ülke olmayı sürdürdüğü şüphe götürmemektedir (Menkhous, Prendergast, & Thomas-Jensen, 2009). Böylelikle deniz haydutluğunun dolaylı etkileri de tartışılmaktadır. Bununla birlikte başarısız devlet olarak nitelendirilen Somali'de deniz haydutluğunun temel güvenlik problemi haline gelmesinin, deniz haydutluğunun güvenikleştirilmesi olarak yorumlayan görüşler de mevcuttur.¹ (Tsvetkova, 2009, s. 44).

Deniz haydutluğu sorununa ancak çok boyutlu bir bakış açısıyla yaklaşmak gerekmektedir. Soruna sebep olan ve ivme kazandıran etkenler belirtildiği gibi kıyıda uzakta olduğu kadar karada da sürmektedir. Bu nedenle, çözüm yolunun benimsenen kapsamlı bir stratejiyle olacağı öngörülmektedir (Mpondo-Epo, 2009).

¹ Kopenhag Okulu tarafından geliştirilen güvenikleştirme kavramı konusunda ayrıntılı bilgi için bkz: Buzan, B., Wæver, O., & Wilde, J. d. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. Colorado: Lynne Rienner Publishers.

Artan deniz haydutluğu eylemleri ile oluşan güvenlik tehditleri, farklı nedenlerle farklı aktörler için endişe kaynağı olmaktadır. Uluslararası kuruluşlar çok uluslu güçler, bölgesel ağlar ve özel güvenlik kuruluşları tarafından olaya yönelik güvenilir müdahaleler gerçekleştirildiği belirtilmektedir (Onuoha, 2010, s. 39). Deniz haydutluğu, baskısı nedeniyle tüm devletleri birlikte hareket etmeye zorlayan bir hal oluşturmaktadır. Haydutlar kendilerini genellikle 'insan ırkının düşmanı' (hostis humani generis) olarak adlandırmaktadır. Deniz haydutluğu, tüm uygar devletlerin karşısında olduğu, uluslararası suç olarak tanımlanan bir eylemdir (Colombos, 1967, s. 443).

Daha önce belirtildiği gibi deniz haydutluğu ile mücadele konusunda uluslararası toplum aktörleri iş birliği yapmakla yükümlüdür. Deniz haydutluğu eylemleriyle karşılaşıldığında devletler açık denizde veya herhangi bir devletin egemenliğinde bulunmayan bir yerde gerekli önlemleri alma ve uygulama yetkisine sahip olmaktadır. Bu yetkiyi herhangi bir devlet başka bir şeyler elde etmek için, kötü yönde kullanarak bir eylem gerçekleştirmişse ve hedef alınan gemide bundan ötürü hasar ve zarara uğramışsa o devlet onun kayıplarını karşılama durumunda kalabilecektir, bu durum uluslararası deniz hukuku kurallarının bir sonucu olarak değerlendirilmektedir (Çaycı, 2009b).

İşbirliği çabalarına değinilecek olursa örneğin, 8 Aralık 2009 tarihinde, Avrupa Birliği Konseyi, Somali sahilleri yakınındaki deniz haydutluğu eylemlerini caydırmak, önlemek ve baskılamak için askeri operasyon yetkilerini bir sonraki yıla kadar genişletmeye karar vermiştir. AB bu operasyonu Aralık 2008'den beri yürütmektedir. EUNAVFOR-Operasyon ATALANTA olarak isimlendirilen bu askeri operasyon 2008 yılında alınan BM Güvenlik Konseyi kararlarına dayanmaktadır. Amaçlarından biri de Aden Körfezi ve Somali sahillerine yakın bölgelerde seyreden saldırıya açık deniz araçlarını korumaktır (Ashton, 2009). Deniz haydutlarının, yakalanması, tutuklanması ve kovuşturulmaya dair AB ve Kenya arasında 6 Mart 2009 tarihinde bir antlaşma yapılmıştır. Buna ek olarak, Somali sularında, özel olarak deniz haydutluğuna karşı ve denizlerdeki terörle mücadele konusunda yetkin bir özel güvenlik üstlenici grubu -private security contractors (PSC)-mevcuttur (Deheza, 2009). Avrupa Birliği kısa zamanda Somali'deki problemleri noktaları belirlemek için harekete geçmiştir. Brüksel'de Nisan 2009'da gerçekleştirilen uluslararası konferans Somali hükümetini de içeren taraflar arasındaki antlaşmaya dikkat çekmiş ve AB'nin çalışmalarına devam etmesi ve gücünü artırmasının gerekliliği belirtilmiştir (Solona, 2009). Tüm bu girişimler uluslararası işbirliği ihtiyacının boyutunu göstermektedir.

Deniz haydutlarını caydırmak üzere, ABD, AB dışında Çin gibi Batılı olmayan ülkeler bölgeye gemi yollamıştır. Buna rağmen deniz haydutlarının engellenemedikleri gibi kaçmak için alanlarını yüzlerce mil genişlettikleri aktarılmaktadır (Schaefer, 2009). Somali'deki deniz haydutları, taktiklerini uluslararası müdahalelere karşı uyarlamakta ve faaliyetlerine kaybettikleri kazandıklarından çok olana dek devam etmektedir (Lennox, 2008, s. 11). Bununla birlikte söz konusu haydutlar ağır silahlanmış ve teknik imkânlarını genişletmiştir, ana gemiden ayrılarak, uzun mesafede harekât alanlarını genişleterek eylemlerini sürdürmektedir (CIA, s. 2020). Haydutların bu özellikleri işbirliğinin artırılmasına yönelik girişimlerin dayanağını oluşturmaktadır.

Arap ve Afrika ülkeleri arasında deniz haydutluğu ile mücadele kapsamında ilk antlaşma, 29 Ocak 2009 tarihinde Cibuti'de imzalanmıştır. Deniz haydutluğundan etkilenen dokuz bölge ülkesi (Cibuti, Etiyopya, Kenya, Madagaskar, Maldivler, Seyşel Adaları, Somali, Tanzania, Yemen) deniz haydutluğunun önlenmesinde işbirliğine dair Cibuti Davranış Kuralları (Djibouti Code of Conduct) Antlaşması'nı imzalamışlardır (International Maritime Organization, 2009). NATO Daimi Deniz Görev Grubu-2 (SNMG-2), Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin daha sonra ayrıntılı olarak değinilecek olan 1814, 1816, 1846 ve 1851 ve 1897 sayılı kararları ile uyumlu olarak, Deniz Haydutluğu ile mücadele faaliyetlerine etkin katkı sağlanması kapsamında; Kuzey Atlantik Konseyi tarafından alınan karar uyarınca, 01 Temmuz 2009 tarihinden itibaren Aden Körfezi, Arap Denizi ve Somali açıklarında görevlendirilmiştir (TC Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, 2010).

Sonuç olarak sebeplerin, kök nedenlerin irdelenmesinin önemi görülmekte, risk etmenlerinin belirlenmesi ve buna dayanarak önlemler alınmasında etkin bir işleyiş oluşturulabilmesi için bu uluslararası suç karşısında uluslararası alandaki aktörlerin işbirliği yapmalarının gerekliliği Somali özelinde örneklenmektedir. Deniz haydutluğunun var olan ve olası etkileri devletleri bu konuda işbirliği yapmaya zorlamaktadır.

3. SOMALİ ÖRNEĞİ ÖZELİNDE BM GÜVENLİK KONSEYİ KARARLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ VE BM GÜVENLİK KONSEYİ'NİN ETKİNLİĞİ

BM Güvenlik Konseyi 2 Haziran 2008 tarihinde aldığı 1816 Sayılı Karar'la Somali hükümetinden rıza alındığını belirterek söz konusu haydutluk suçuna karşı devletlerin güç kullanımına Somali Karasuları özelinde izin vermiştir (UNSC, 2008a). 7 Ekim 2008 tarihli 1838 Sayılı Karar'da ise Somali açıklarında, deniz haydutluğu ve silahlı soygun eylemlerinin artmasına bağlı olarak tehditler ele alınmış bununla birlikte alınacak önlemler de sıralanmıştır. Dünya Gıda Programı (WFP) eylemlerinin sekteye uğradığına değinilen kararda bu durum eleştirilmiştir. Uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden bu duruma karşı devletler önlemler konusunda yetkilendirilmiştir. Deniz haydutluğuyla mücadelede 1982 tarihli BM Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin hukuki çerçeveyi oluşturduğu vurgulanmıştır (UNSC, 2008b).

Sonrasında 2 Aralık 2008 tarihinde 1846 sayılı karar alınmıştır. Bu kararda BM kararlarını uygulayan devletler ve destekleyici kararlar alan ve uygulamaya da destek veren uluslararası örgütler takdir edilmiştir. Bölgede gerekli önlemleri almak için yeterli donanımına sahip olunması gerekliliği hatırlatılmış ve karar tarihinden itibaren 12 ay sürecek şekilde yetkiler tekrarlanmıştır (UNSC, 2008c). 16 Aralık 2008 tarihinde alınan 1851 sayılı kararda ise 1982 BM Deniz Hukuku Sözleşmesi'yle var olan yasal dayanağa ek olarak 1988 tarihli, Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Bastırılması Sözleşmesi(SUA) dile getirilmiştir. TFG'nin bu sorun karşısındaki yeterliliği sorgulanmış, yeterli önleyici, teknik ya da hukuki alt yapıya sahip olmadığı hatırlatılmış uluslararası toplumdan beklediği yardım belirtilerek bu doğrultuda TFG ile işbirliği yapan devlet ve uluslararası örgütlerin çabaları bir kez daha takdir edilmiştir. Söz konusu eylemlerin uluslararası insancıl hukuk ve insan haklarına uygun olarak gerçekleştirileceği, Somali özelinde ele alınan bu kararların yapılageliş oluşturmadığı ifade edilmiştir. Deniz haydutluğunu artıran sebeplere yoğunlaşmanın önemi vurgulanmış cezai kovuşturma konusunda etkin bir işleyişin yürütülmesi için devletlere önerilerde bulunulmuştur (UNSC, 2008d). 30 Kasım 2009 tarihli 1897 sayılı karar, diğer tüm kararlara göndermeler içermesiyle bir devam kararı olarak nitelendirilebilecektir ve karasularına ilişkin yetkilerin bir yıl daha uzatılmasına karar verilmiştir (UNSC, 2009).

27 Nisan 2010'da alınan, iç hukukta deniz haydutluğuna ilişkin yeterli düzenlemelerin yer almasının gerekliliğini vurgulayan 1918 sayılı kararda Genel Sekreter'e söz konusu suç işleyenlerin yargılanması ve cezalandırılması için etkin işleyiş oluşturabilmek adına oluşturabilecek yerel, bölgesel ya da uluslararası mahkemeler konusunda bir rapor hazırlamasına yönelik çağrıda bulunulmuştur (UNSC, 2010a). 2010 tarihli bir diğer kararda uluslararası hukuk ve insan hakları hukukuna uygunluk şartı yinelenerek devletlerin TFG ile işbirliğine devam etmeleri teşvik edilmiş ve yetkilerinin bir yıl daha uzatılması kararlaştırılmıştır (UNSC, 2010b). Genel Sekreter 2011 yılının başında daha önceki kararlarda gelen istek üzerine Güvenlik Konseyi'ne sunduğu, Somali'deki deniz haydutluğu konusundaki yasal problemlere değindiği raporda kurulması planlanan mahkeme işleyişinin detaylarını vermiştir. Sekreter konuyu yalnızca yasal çerçevede ele almamış güvenlik ve ekonomi öğelerini de birlikte değerlendirmiştir (UNSC, 2011a).

2011 yılının Nisan ayında Konsey bölgesel işbirliklerinin önemini tekrar vurgulamış, Uluslararası Denizcilik Örgütü ve INTERPOL'ün kovuşturmalardaki etkin rolünü takdir etmiştir. Söz konusu suçun her aşamasında soruşturma ve kovuşturma için devletler yerel işleyişler geliştirme konusunda işbirliğine çağrılmıştır (UNSC, 2011b). Sonraki kararda uluslararası destekli haydutluk karşıtı yerel mahkemelerin kurulması çalışmalarına başlanacağı belirtilmiştir. Bu mahkemeler yalnızca denizde yakalananlar için değil süreci işleten, yöneten ve destekleyenler için de yargılama olanağı sunacaktır (UNSC, 2011c). Aynı tarihli diğer kararda fidye ödemeleri ve silah ambargosunun uygulanmasında zorlayıcı bir işleyişin olmamasının mevcut durumun iyileştirilmesini güçleştirdiği hatırlatılmıştır. Bu konudaki birincil rolün TFG'de olduğu eklenerek yetkiler aynı süreyle bir kez daha uzatılmıştır (UNSC, 2011d). 2012 tarihli 2077 sayılı kararda ise yetki süresinin ve TFG'nin öncelikli rolünün yinelenmesiyle birlikte Somali'nin uluslararası yardım talebinde bulunduğu ve süreçten duyduğu memnuniyet aktarılmıştır. Karara göre suç öğelerinin tespitinde ve onlarla mücadelede bilgi paylaşımı oldukça önem taşımaktadır. Kıyı devletlerinin yeterliliklerinin güçlendirilmesi uzun vadede sorunun çözülmesine katkı sağlayacaktır (UNSC, 2012). Sonraki yıl Güvenlik Konseyi yerel yetkilileri topraklarının tamamında söz konusu suçta karışanların cezasız kalmaması için gerekli tüm çabayı göstermeye, uluslararası toplumu da bu konuda Somali'ye yardıma devam etmiştir ve bir kez daha yetki süresi yenilenmiştir (UNSC, 2013).

2014 yılında alınan kararda önceki kararları yineleyen ifadelerle birlikte suçluların yargı önüne çıkarılmamasının şimdiye kadar süren işbirliği ve çabaları zedelediği dile getirilmiştir (UNSC, 2014). 2015 tarihine gelindiğinde Somali'deki durumla ilgili özellikle bölge devletlerin soruşturma ve kovuşturmada

gösterdikleri destekle birlikte olumlu ifadelerle yeni bir karar çıkarılmıştır. Uluslararası destekle birlikte Somali'nin suçu önleme konusundaki çabaları da aktarılmıştır (UNSC, 2015). 2016 yılında benzer şekilde bölge devletlerinin yerel mahkemelerinde deniz haydutlarını kovuşturmaya yönelik çabalarına değinilirken ilgili uluslararası örgütlerin desteği de vurgulanmıştır. Somali'deki barış ve istikrarın oluşturulması ve sürdürülmesinin söz konusu sorunların çözümüne yönelik önemli katkısı olacağı bir kez daha yinelenmiştir (UNSC, 2016). 2017 yılında geçmiş yıllarda Belçika, Hindistan gibi ülkelerdeki deniz haydutluğuna ilişkin kovuşturmaların takdirle karşılandığına yer verilirken yeterlilik ve yerel mevzuattaki aksaklıklar konusunda endişe duyulduğu birçok örnekte yeterli kanıt ve hukuki dayanak olmasına karşın suçluların yargı önüne çıkarılmadan salıverildiği ve bu durumun deniz haydutlarına yönelik uluslararası hareketi de engellediği aktarılmıştır. Bu kapsamda Seyşeller'in kurduğu deniz haydutluğu mahkemesi ve deniz suçları işleyişi takdirle karşılanmıştır (UNSC, 2017).

Kenya ve Seyşeller gibi ülkeler evrensel yargı ilkesine dayanarak çift ve çok taraflı antlaşmalarla yerel mahkemelerinde kovuşturma yapmışlardır. Uluslararası mali destekle yürütülen bu kovuşturmalar yanında ABD, Hollanda ve Almanya gibi uzak mesafedeki ülkeler de çoğunlukla kendi bayraklarını taşıyan gemiler haydutluğa maruz kaldıklarında, kendi devlet vatandaşları rehin alındığında ya da öldürüldüğünde kurbanın devleti olarak kovuşturmalar gerçekleştirmektedir. Bununla birlikte Somali'de deniz haydutluğu kazançlı bir iş olma özelliğini sürdürürken mahkûm edilen kişi sayısı oldukça azdır. Bu nedenle devletler soruşturma ve kovuşturma konusunda desteklenirken sürecin tamamında bir bütünlük sağlanması hedeflenmektedir (Hodgkinson, 2001, s. 304, 316).

2018 tarihine gelindiğinde Somali'nin mevcut uluslararası desteğe duyduğu minnet aktarılırken Münhasır Ekonomik Bölgesi'ndeki yasadışı, düzensiz balıkçılığa yönelik olarak uluslararası toplumdan destek istediği bildirilmiştir. Bölge devletlerin kovuşturmaları ve suçluların Somali'ye dönüşü konusundaki transfer antlaşmalarına göndermede bulunulmuştur. Bu doğrultuda uluslararası hukuk ve insan haklarına uygun hareket edilmesi gerekliliği tekrar vurgulanmıştır (UNSC, 2018). Benzer ifadelerin tekrarlandığı son karar olan 2019 tarihli 2500 sayılı karara göre Somali yetkililerinden çabalarını deniz haydutluğunun sürmesine katkı sağlayan mali desteklere ve kara para aklamaya yönlendirmesi beklenmektedir (UNSC, 2019).

1816 sayılı karar ve onu takip eden kararların, zaman ve yer bakımından deniz haydutluğuna ilişkin uluslararası hukuk kurallarını genişletmesinin etkilerine rağmen BM Güvenlik Konseyi ilintili kararları oldukça dikkatli çerçevelenmiştir. Konsey, yasa koyucu gibi hareket ettiği konusundaki muhtemel tartışmaları önlemek adına pek çok kısıtlama getirmiştir. Buna örnek olarak 1816 sayılı kararda 6 ay olarak belirlenmişken 1846 sayılı karardaki yetki tanınması verilmiştir (Treves, 2009, s. 404). Söz konusu kararlarla açık denizlerdeki kural iç hukuk sularına taşınmıştır. Bu genişlemeye karşılık olarak Güvenlik Konseyi kararlarındaki durumun bir yapılageliş oluşturmadığını her kararında yinelemiştir.

Uluslararası hukukta deniz haydutluğu egemenlik ve devletlerin kendi toprakları dâhilinde yargı yetkilerini kullanmalarına yöneltilen önem göz önüne alındığında oldukça ayrıklı bir suç olarak görülmektedir (Shaw, 2003, s. 550). Söz konusu suç devletlerin üzerinde görüş birliğine kolaylıkla vardığı ve önlemek adına güçlü işbirliklerinde bulunduğu bir örnek olay olarak tarihsel süreçte yerini almıştır.

Birleşmiş Milletler Şartı'na göre Güvenlik Konseyi, barış tehdidi, bozulması ya da saldırı eylemini belirler, önerilerde bulunur veya hangi önlemlerin alınacağını karara bağlar (United Nations, md.24,39,40,41). Şart'ın bu hükmü oldukça açık düzenlenmiştir. Ancak Güvenlik Konseyi kararları yasal yükümlülük getirmelerine rağmen devletler tarafından her zaman gerekli uyum sağlanmamaktadır. Devletler kararlarda bazı unsurlar yokmuş gibi davranırlarken saygı duydukları unsurları titizlikle seçme eğilimi göstermektedir. Örneğin Konsey'in 7. Bölüm çerçevesindeki kararları yasal olarak bağlayıcıdır ancak meşrulukları devletlerin bu kararları etkin biçimde yerine getirmelerine dayanmaktadır. Konsey kararlarını etkin kılacak uygulamaları yerine getirmeleri konusunda devletleri zorlayamamaktadır, bu durumda rıza esastır (Hurd, 2007, s. 145). Devletlerin bu algı farklılığına ya da seçici tutumuna yönelik bir yaptırım söz konusu değildir. Devletler bağlayıcı kararlarda dahi rıza temelli hareket etmektedir.

Soğuk Savaş sonrası Güvenlik Konseyi'nin rolü de genişlemiş daha somut hale gelmiş, çeşitlenen örnek olaylara karşılık verilmiştir. Bu çeşitlilikte etkinliği çoğu zaman sorgulansa da bir Güvenlik Konseyi kararından doğan hedef devlet konusundaki kamu görüşü baskısı yadsınmamaktadır (Roscini, 2010, s. 330). Güvenlik Konseyi Soğuk Savaş sonrası dönemde özellikle BM Şartı'nın 7. Bölümüne dayanan güçleri konusunda alışılmadık biçimde yenilikçi olmuştur. 1991 Körfez Savaşı sonrası Irak üzerindeki yaptırımlar, Bosna, Somali ve başka birçok yerde insani amaçlarla düzenlenen askeri operasyonlar, barış koruma

operasyonları, ekonomik yaptırımlar, kurulan uluslararası ceza mahkemeleri ve geçici yönetimler bu duruma örnektir. Bu yenilikler bir anlaşmazlığı çözmek, bir devleti eyleme zorlamak ya da belirli bir çatışmadan sonra barış getirmek üzere düzenlenmiştir (Cronin & Hurd, 2008, s. 13, 59). Konsey'in zorlayıcı önlemlerinin en azından pek çoğunun düzgüsel etkileri olduğu terörle mücadele örneği verilerek açıklanmıştır. Devletler bu konuda belirli bir antlaşma yapmamış olsalar da bu önlemlerin işbirliği konusunda bir itici güç oluşturduğu ifade edilmektedir (Alvarez, 2005, s. 160-168).

Deniz Haydutluğu ve Somali örneğinde görüldüğü üzere BM Güvenlik Konseyi çatısı altında devletler benzer tarihli diğer pek çok örnek olaydan farklı olarak tarihsel süreçte deniz haydutluğuna yönelik tutumun desteğiyle hızlı bir biçimde uzlaşma sağlamış ve işbirliği konusunda girişimlerde bulunmuştur.

3. SONUÇ ve ÖNERİLER

BM Güvenlik Konseyi'nin ele alınan kararlarda da yinelenildiği üzere Somali örneği özelinde ve deniz haydutluğu suçu kapsamında sürecin etkin bir parçası olduğu görülmektedir. Bu durum söz konusu suçun önlenmesinin ve cezalandırılmasının doğrudan ya da dolaylı nedenleri ve sonuçları bir arada değerlendirildiğinde uluslararası toplumun aktörleri tarafından öncelendiği çıkarımıyla desteklenmektedir. Güvenlik Konseyi kararlarında örnek olayın biricik yapısına sıklıkla vurgu yapmış ve kararlarda belirtilen Somali'nin karasularında gerçekleşen yetkilendirmenin uluslararası yapılageliş kuralı oluşturmayacağını yinelemiştir. Bununla birlikte Somali tarafından uluslararası toplumdaki talep edilen destek ve yardım da vurgulanmıştır. Böylelikle var olan düzenlemeler konusunda yöneltilebilecek eleştiriler sürecin kurula uygun biçimde yönetilmesiyle dışarda bırakılmıştır.

Konsey'in birçok örnek olayda görülen kök nedenleri belirleme ve önleyici yapılanmaları artırma çabası bu örnekte de görülmektedir. Örnek olay yalnızca denizdeki eylemlerle sınırlandırılmamış ülkedeki genel durum, istikrarsızlık ve güvenlik sorunları bir arada ele alınarak devletler işbirliğine çağırılmıştır. Bir diğer olumlu katkı devletlerin soruşturma ve kovuşturma süreçlerine katılmalarına yönelik yürütülen etkin yönlendirme olmuştur. Bu kapsamda Birleşmiş Milletler bünyesinde bir yapı oluşturmaya yönelik girişimler ve sürecin takibi bu konuda devletleri adım atmaya teşvik etmiştir. Bu konuda devletleri kovuşturma yapmaya zorlayacak bir işleyiş bulunmamaktadır ancak kararlarda vurgulanan sebep sonuç ilişkileriyle devletlerin bu konuda rıza göstermeleri ve istekli olmalarına katkı sağlanmıştır. Uluslararası toplumun aktörlerinin kovuşturmada var olan ve kurulacak yerel girişimleri desteklemesinin de önü açılmıştır.

BM Güvenlik Konseyi uluslararası hukukun kapsam ve aktör genişlemesinde en kilit noktada bulunmaktadır. Uluslararası toplum var olan düzenlemelerle karşılık verilemeyen birçok sorunla karşı karşıya bulunmaktadır. Bu doğrultuda Güvenlik Konseyi kararları ve işleyişi sıklıkla tartışmaya açılmaktadır. Konsey'in kararlarındaki seçici tutum tartışmaları güncelliğini korurken deniz haydutluğu gibi kolaylıkla uzlaşma sağlanamayacak birçok konu Birleşmiş Milletler'in gündeminde yer almaktadır.

KAYNAKÇA

Alvarez, J. E. (2005). *International Organizations as Law-makers*. Oxford University Press.

Ashton, C. (2009). *High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy, congratulates Giovanni GUMIERO on taking office as EU Force Commander of EUNAVFOR Somalia*. Brussels: EU Council Secretariat.

Bağcıoğlu, Y. (2009, Ekim). Deniz Haydutluğuna Karşı Önlemler. *Uluslararası Deniz ve Ticaret*, 30-34.

Chalk, P. (2009). Maritime Piracy Reasons, Dangers and Solutions. *RAND Corporation*.

CIA. (tarih yok). The World Factbook. *Somalia-Maritime Threats*. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/so.html> adresinden alındı

Colombos, C. J. (1967). *The International Law of the Sea*. Messrs. Longmans, Green & Co.

Cronin, B., & Hurd, I. (2008). *The UN Security Council and the Politics of International Security*. Routledge.

Çaycı, S. (2009a). Deniz Haydutluğu ile Mücadele ve Türkiye'nin Konumu: Somali Örneği. Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi/Kamu Araştırmaları Vakfı. <https://orsam.org.tr/tr/deniz-haydutlugu-ile-mucadele-ve-turkiye-nin-konumu-somali-ornegi-2/> adresinden alındı

- Çaycı, S. (2009b). Kızıldeniz Güneyindeki Deniz Haydutluğu Olayları, Siyasi ve Hukuki Sonuçları Panel Konuşmaları. *ORSAM Jeopolitik Tartışmalar Serisi 3*. Ankara: Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi.
- Deheza, E. (2009). *The Danger of Piracy in Somalia*. Warsaw: Amicus Europae Biuletyn Opinie.
- Ece, J. N. (2009). Kızıldeniz Güneyindeki Deniz Haydutluğu Olayları, Siyasi ve Hukuki Sonuçları Panel Konuşmaları. *ORSAM Jeopolitik Tartışmalar Serisi 3*. Ankara: Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi.
- Ellen, E. F. (1986). *Violence At Sea A review of terrorism, acts of war and piracy, and countermeasures to prevent terrorism*. Paris: ICC Publishing S. A.
- Gilpin, R. (2009). *Counting the Costs of Somali Piracy*. Washington: United States Institute of Peace.
- Hodgkinson, S. L. (2001). International Law in Crisis: Seeking the Best Prosecution Model for Somali Pirates. *Case W. Res. J. Int'l L.*, 44(1), 303-316.
- Hurd, I. (2007). *After Anarchy, Legitimacy and Power in the United Nations Security Council*. Princeton University Press.
- International Maritime Organization. (2002, January 22). Resolution A.922(22), Code of Practice for the Investigation of the Crimes of Piracy and Armed Robbery Against Ships. A 22/Res.922. [http://www.imo.org/en/KnowledgeCentre/IndexofIMOResolutions/Assembly/Documents/A.922\(22\).pdf](http://www.imo.org/en/KnowledgeCentre/IndexofIMOResolutions/Assembly/Documents/A.922(22).pdf) adresinden alındı
- International Maritime Organization. (2009). The Djibouti Code of Conduct. <http://www.imo.org/en/OurWork/Security/PIU/Pages/Content-and-Evolution-of-the-Djibouti-Code-of-Conduct.aspx> adresinden alındı
- International Maritime Organization. (tarih yok). List of Conventions. <http://www.imo.org/en/About/Conventions/ListOfConventions/Pages/Default.aspx> adresinden alındı
- Jesus, J. L. (2003). Protection of Foreign Ships against Piracy and Terrorism at Sea: Legal Aspects . *The International Journal of Marine and Coastal Law, Vol 18, No 3*.
- Lennox, P. (2008). Contemporary Piracy off the Horn of Africa. *The Canadian Defence & Foreign Affairs Institute*.
- Menkhaus, K., Prendergast, J., & Thomas-Jensen, C. (2009). Beyond Piracy Next Steps to Stabilize Somalia. *Enough- The Center for American Progress to end genocide and crimes*.
- Middleton, R. (2008). *Piracy in Somalia Threatening global trade, feeding local wars*. London: Chatham House Briefing Paper.
- Mpondo-Epo, B. (2009). *Root Causes of Piracy in Somalia*. S. Rajaratnam School of International Studies RSIS Commentaries.
- Murphy, M. (2009, April 16). Somali Piracy: Not Just a Naval Problem. *The Center for Strategic and Budgetary Assessments (CSBA)*.
- Onuoha, F. C. (2010). Sea Piracy and Maritime Security in the Horn of Africa: The Somali Coast and Gulf of Aden in Perspective. *African Security Review 18.3 Institute for Security Studies*.
- Pazarcı, H. (1994). *Uluslararası Hukuk Dersleri I. Kitap*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Pazarcı, H. (2005). *Uluslararası Hukuk Dersleri II. Kitap* . Ankara: Turhan Kitabevi.
- Pazarcı, H. (2009, Şubat 10). Türk Askeri Aden Körfezine Gidiyor... *Türkiye Büyük Millet Meclisi Basın Açıklamaları*. https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/haber_portal.aciklama?p1=81543 adresinden alındı
- Roscini, M. (2010). The United Nations Security Council and the Enforcement of International Humanitarian Law. *Israel Law Review, 43*, 331-358.
- Schaefer, B. D. (2009). Piracy: A Symptom of Somalia's Deeper Problems. *The Heritage Foundation-2398*.
- Shaw, M. N. (2003). *International Law*. Cambridge University Press.

Solona, J. (2009). *EU High Representative for Common Foreign and Security Policy, at the meetings of EU defence ministers in the framework of the General Affairs and External Relations Council*. Brussels: Council of the European Union-S128/09.

Strickmann, E. (2009). *EU and NATO Efforts to Counter Piracy off Somalia: A Drop in the Ocean?* Brussels: International Security Information Service, Europe (ISIS).

TC Deniz Kuvvetleri Komutanlığı. (2010, Mart). *TCG Gelibolu'nun NATO Bünyesinde Aden Körfezi, Somali Açıkları ve Arap Denizinde İştirak Edeceği Deniz Haydutluğu İle Mücadele Harekatı Basın Bilgi Broşürü*. Aksaz/Marmaris/Muğla: T.C. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı TCG Gelibolu Komutanlığı.

TDK. (2020). <http://www.tdkterim.gov.tr> adresinden alındı

Treves, T. (2009). Piracy, Law of the Sea, and Use of Force: Developments off the Coast of Somalia. *The European Journal of International Law Vol. 20 no. 2*.

Tsvetkova, B. (2009). Securitizing Piracy Off the Coast of Somalia. *CEJISS*, 3(1).

United Nations. (1958, April 29). Convention on the High Seas. https://legal.un.org/docs/?path=../ilc/texts/instruments/english/conventions/8_1_1958_high_seas.pdf&lang=EF adresinden alındı

United Nations. (1982, December 10). https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf adresinden alındı

United Nations. (tarih yok). UN Charter. <http://www.un.org/en/sc/> adresinden alındı

UNSC. (2008a, June 2). Resolution 1816 (2008). *S/RES/1816 (2008)*. [https://undocs.org/S/RES/1816\(2008\)](https://undocs.org/S/RES/1816(2008)) adresinden alındı

UNSC. (2008b, October). Resolution 1838 (2008). *S/RES/1838 (2008)*. [https://undocs.org/S/RES/1838\(2008\)](https://undocs.org/S/RES/1838(2008)) adresinden alındı

UNSC. (2008c, December 2). Resolution 1846 (2008). *S/RES/1846 (2008)*. [https://undocs.org/S/RES/1846\(2008\)](https://undocs.org/S/RES/1846(2008)) adresinden alındı

UNSC. (2008d, December 16). Resolution 1851 (2008). *S/RES/1851 (2008)*. [https://undocs.org/S/RES/1851\(2008\)](https://undocs.org/S/RES/1851(2008)) adresinden alındı

UNSC. (2009, November 30). Resolution 1897 (2009). *S/RES/1897 (2009)*. [https://undocs.org/S/RES/1897\(2009\)](https://undocs.org/S/RES/1897(2009)) adresinden alındı

UNSC. (2010a, April 27). Resolution 1918 (2010). *S/RES/1918 (2010)*. [https://undocs.org/S/RES/1918\(2010\)](https://undocs.org/S/RES/1918(2010)) adresinden alındı

UNSC. (2010b, November 23). Resolution 1950 (2010). *S/RES/1950 (2010)*. [https://undocs.org/S/RES/1950\(2010\)](https://undocs.org/S/RES/1950(2010)) adresinden alındı

UNSC. (2011a, January 25). Letter dated 24 January 2011 from the Secretary-General to the. *S/2011/30*. <https://undocs.org/en/s/2011/30> adresinden alındı

UNSC. (2011b, April 11). Resolution 1976 (2011). *S/RES/1976 (2011)*. [https://undocs.org/S/RES/1976\(2011\)](https://undocs.org/S/RES/1976(2011)) adresinden alındı

UNSC. (2011c, October 24). Resolution 2015 (2011). *S/RES/2015 (2011)*. [https://undocs.org/S/RES/2015\(2011\)](https://undocs.org/S/RES/2015(2011)) adresinden alındı

UNSC. (2011d, November 22). Resolution 2020 (2011). *S/RES/2020 (2011)*. [https://undocs.org/S/RES/2020\(2011\)](https://undocs.org/S/RES/2020(2011)) adresinden alındı

UNSC. (2012, November 21). Resolution 2077 (2012). *S/RES/2077 (2012)*. [https://undocs.org/S/RES/2077\(2012\)](https://undocs.org/S/RES/2077(2012)) adresinden alındı

UNSC. (2013, November 18). Resolution 2125 (2013). *S/RES/2125 (2013)*. [https://undocs.org/S/RES/2125\(2013\)](https://undocs.org/S/RES/2125(2013)) adresinden alındı

UNSC. (2014, November 12). Resolution 2184 (2014). *S/RES/2184 (2014)*. [https://undocs.org/S/RES/2184%20\(2014\)](https://undocs.org/S/RES/2184%20(2014)) adresinden alındı

- UNSC. (2015, November 10). Resolution 2246 (2015). *S/RES/2246* (2015).
[https://undocs.org/S/RES/2246\(2015\)](https://undocs.org/S/RES/2246(2015)) adresinden alındı
- UNSC. (2016, November 9). Resolution 2316 (2016). *S/RES/2316* (2016).
[https://undocs.org/S/RES/2316\(2016\)](https://undocs.org/S/RES/2316(2016)) adresinden alındı
- UNSC. (2017, November 7). Resolution 2383 (2017). *S/RES/2383* (2017).
[https://undocs.org/S/RES/2383\(2017\)](https://undocs.org/S/RES/2383(2017)) adresinden alındı
- UNSC. (2018, November 6). Resolution 2442 (2018). *S/RES/2442* (2018).
[https://undocs.org/S/RES/2442\(2018\)](https://undocs.org/S/RES/2442(2018)) adresinden alındı
- UNSC. (2019, December 4). Resolution 2500 (2019). *S/RES/2500* (2019).
[https://undocs.org/en/S/RES/2500\(2019\)](https://undocs.org/en/S/RES/2500(2019)) adresinden alındı